

Ngara ywy pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ẽ paper ke a'e mupinim.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta amõ koty ukwa apo 'y. “Jesu rehe jurujar katu, ame'ẽ a'ewan ym we rĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katu ta me'ẽ te'e tĩ. A'erehe ipirer ke jupã ta me'ẽ te'e tĩ” aja amõ ta mu'e naĩ.

“Aja ym” aja Páu mujekwa katu. “Jesu rehe jurujar katu rahã, ame'ẽ ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ jõ katu te” aja Páu mujekwa katu.

Jesu kotyhar ta pe: “Ihẽ mu ta” aja Páu pandu.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe

Paper pinim ke Páu mondo

¹ Ihẽ Páu. “Myrandu katu epandu eho” aja ihẽ pe pandu ym awa. Aja ihẽ ke amõ mu'am ym tĩ. Jesu Kirisutu riki pandu: “Myrandu katu epandu eho” aja ihẽ pe. Aja Tupã, jande pái keruhũ pandu tĩ. A'e riki Jesu ke manõha ngi mukwera katu muhem.

² Pehẽ riki ngara ywy pe har ta ke pehẽ. Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Johu pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Pehẽ pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Se ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta katuha mondo ixo tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Ihẽ mu ta aja a'eta.

³ Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ma'ema'e ixo apo rĩ. Ame'ẽ ke jande jahijar apo 'y, aja Kirisutu putar. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e pandu: “Ame'ẽ muhepyha rehe ihẽ atu amanõ ta” aja. Ame'ẽ ke Tupã, jande pái keruhũ putar. A'erehe a'e putar ame'ẽ ke Kirisutu ma'ema'e katu.

⁵ Mã peja Tupã rehe har katu japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu katu. Amen. Ame'ẽ riki: “A'e tỹ” aja.

Myrandu katu te ame'ẽ rehe har

⁶ (Mã! Amõ kotyhar rehe pehendu pexo apo 'y.) A'erehe ihẽ apyai! Mã pahar Tupã ke pehijar pexo. Tupã riki pehẽ pe pandu: “Pehẽ rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe pejurujar katu ehe. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta” aja pehẽ pe Tupã pandu. Tupã ke pehijar pexo apo tĩ. Pe, amõ kotyhar myrandu katu rehe pejurujar katu pexo apo tĩ. Katu ym aja. ⁷ Pesarahã! Pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ixo. (Aja ihẽ ahendu. A'erehe: “Amõ kotyhar myrandu katu” ame'ẽ rehe har ihẽ riki apandu tĩ, aja amõ ta pandu naĩ.) “Amõ kotyhar myrandu katu” ame'ẽ ke nixói te riki. Myrandu katu ke ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe har amujekwa. Ame'ẽ myrandu katu ke amõ koty amõ ta muruwak tar katu ixo. (Ihẽ anĩ.) ⁸ Myrandu katu ke pehẽ pe japandu. Apo: “Amõ kotyhar myrandu katu ke” pehẽ pe japandu rahã, mã peja mupyraraha renda

pe jande jaho. Jete. “Amõ kotyhar myrandu katu ke” ywa pe har Tupã je'êha rahoha pandu uwyr rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho tĩ. Aja te'e ta ixo. ⁹ Myrandu katu rehe pejuruja katu. Anĩ. Apo amõ kotyhar myrandu katu ke pehẽ pe amõ pandu rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Amukwehe te we japandu. Apo amõ we ihẽ apandu tĩ. Amõ kotyhar myrandu katu pandu ame'ẽ ke, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Aja te'e ta ixo.

¹⁰ Aja me'ẽ ihẽ apandu rahã: “Páu katu” aja amõ ta pandu ame'ẽ ke ihẽ aputar my? Anĩ. Aja ym. Tupã riki pandu: “Páu katu.” Ame'ẽ ke ihẽ aputar. Amõ ta ke ihẽ amuhury tar ym axo. Amõ ta ke amuhury tar katu axo rahã, Kirisutuma'e miasu aja ym ta tipe ihẽ.

Jesu riki ihẽ ke mondo

¹¹ Ihẽ mu ta! (Pehẽ ngi har amõ ta pandu: “Páu ke Jesu mondo ym” aja pandu naĩ.) Pehẽ pe ihẽ amujekwa katu ta. Kuja. Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ ke ipy'a rupi amõ ukwa ukwa ame'ẽ ke my? Anĩ. Aja ym riki. ¹² Myrandu katu ke ihẽ pe amõ mujekwa ym. Ihẽ ke amõ mu'e ym tĩ. Kuja riki. Jesu Kirisutu, a'e riki ihẽ pe mujekwa katu. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.)

¹³ Yman ihẽ axoha ke pehẽ pe amõ ta pandu. Arahã jundéu awa ta aja Tupã rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ. Kuja ihẽ axoha ke. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara hũ axo rĩ. Ame'ẽ ta rehe apyrara ym ihẽ asak. Ame'ẽ ta ke ihẽ amai hũ tĩ. ¹⁴ Jundéu awa ta aja Tupã rehe ihẽ py'a ke ihẽ amoĩ moĩ. Amõ ta riki ihẽ aja tamũiha a'eta tĩ.

Juja tamũiha. “Ame'ẽ ta 'ar koty te we Tupã rehe ihẽ py'a amoĩ moĩ katu” aja akwa. Jande ramũi ta ukwaha ke rehe amõ ta 'ar koty te we ihẽ ahendu katu.

¹⁵ Anĩ. (Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara rahã:) “Mã peja ym” aja Tupã pandu ihẽ pe. Pe, ihẽ rehe a'e ipy'a katu. Ihẽ mõi pusu ngi ihẽ a'ar ym rahã we a'e pandu: “Ihẽma'e wan ta a'e. Ihẽma'e parakyha wan ta” aja riki a'e ukwa. ¹⁶ Tupã kuja ukwa tĩ: “Páu pe ihẽ ra'yr rehe har ihẽ amujekwa ta” aja tĩ. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu katu ta. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.) Ihẽ pe Tupã mujekwa rahã, amõ sawa'e pe ihẽ apandu ym aho. “Myja me'ẽ riki myrandu katu ke” aja ihẽ apandu ym aho. ¹⁷ Jete! Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ym tĩ. A'ep Jesu mondo py ame'ẽ ta ixo. A'eta rehe ihẽ asak ym aho. Kuja ihẽ axo. Pahar Ara ywy pe ihẽ aho. (A'ep Jesu rehe har ihẽ ajumu'e inamõ.) A'engi Ndama ok ta pe ihẽ ajywyr aho. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ aja amujekwa pehẽ pe.) ¹⁸ Heta jahy kanim, kuja, tirĩ ta i séi (36) hetaha kanim rahã, Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho. Petu rehe ihẽ asak aho. Inamõ ihẽ apyta. Awa py peteĩ upa ihẽ aker a'ep. ¹⁹ Tian rehe ihẽ asak tĩ. Jandema'e sawa'e te mu ke a'e. Amõ Jesu mondo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak ym te. Ame'ẽ mokõihar rehe jõ ihẽ asak, ko Petu. Amõ Tian.

²⁰ Upa ihẽ apandu ramõ jetehar te ke. Te'eha ihẽ apandu ym. Ame'ẽ ke Tupã ukwa katu a'e tĩ.

²¹ A'engi amõ amõ ta renda rupi ihẽ aho. Si ywy pe amõ ta henda ihĩ. Siri ywy pe aja tĩ. Henda ihĩ tĩ. Ame'ẽ ta rupi ihẽ aho. ²² Jundéi ywy rupi ihẽ

aho ym. A'erehe a'ep pe har ta ukwa ym ihē rehe har. Jurujar katu ame'ē ta ke a'eta. Usak ym te ihē rehe. Kirisutu rehe ihē ajurujar katu ame'ē ke a'ep pe har ta ukwa ym tī. ²³ Amō ta pandu ame'ē ke rehe jō a'ep pe har ta hendu. Kuja ihē rehe har amō ta pandu: “Jande ke sawa'e mupyrara hū. Yman jurujar katuha ke a'e muhijar tar katu tipe. Mupyrara hū tipe. Anī. Apo Kirisutu rehe jurujar katu 'y aja a'e pandu pandu ixo riki” aja ihē rehe har amō ta pandu. ²⁴ Apo Kirisutu rehe har ihē apandu pandu axo. (A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē.) A'erehe Tupā rehe har katu a'eta pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā rehe har.

2

Amō Jesu mondo ame'ē ta rehe asak aho

¹ Awa py tumeme (14) warahy 'ar aha oho rahā, Jerusarē ok ta pe ihē ajywyr aho tī. Manambe namō ihē aho tī. Tit ke ihē araho tī. ² “Jerusarē ok ta pe eho” aja ihē pe Tupā mujekwa, a'erehe a'ep ihē aho. A'ep tamūi ta namō jō ihē apandu pandu. Tamūi ta riki Jesu kotyhar tama'e kapitā ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe myrandu katu ihē apandu pandu. Ame'ē ke myja me'ē ihē apandu my. Ame'ē ke tamūi ta pe ihē amujekwa aho. A'erehe a'ep ihē aho. Yman Tupā pe ihē aparaky axo. Apo ihē aparaky we rī. Myrandu katu ihē apandu pandu ame'ē riki ihēma'e parakyha ke. Ame'ē ke jaxer, aja tamūi ta ukwa, aja ihē aputar ym. (Ame'ē rehe: “Katu” aja tamūi ta pandu, ame'ē ke ihē aputar katu.) A'erehe tamūi ta pe ihē amujekwa aho.

³ Tit riki ihẽ namõ ixo ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ym ame'ẽ ke a'e. Ngere awa ke a'e. “Mã peja ehe ihĩ ame'ẽ pirer ke jupã” aja pandu ym awa ipe. (Ipirer jupã rahã, jundéu awa kotyhar te ke a'e aja mujekwa katu. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu ehe, aja ukwaha naĩ.) ⁴ Pe, amõ sawa'e ta ixo. A'eta pandu tipe: “Nde pirer ke ejupã” aja Tit pe. A'eta te'e pandu a'eta juehe har: “Jesu rehe jajurujar katu. Pehẽ mu ke jande” aja riki. Pe, jande namõ a'eta jy'ar uwyr. Jande rehe a'eta usak te'e uwyr. Kuja. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe ymanihar jundéu awa ta je'ẽha rehe jahendu ym apo 'y. (A'erehe ipirer ke jajupã ym.) Ame'ẽ ke a'eta ukwa uwyr. “Ymanihar jundéu awa ta je'ẽha rehe pehendu katu ta me'ẽ te'e tĩ” aja pandu tipe. Ame'ẽ ke a'eta manga tipe. ⁵ A'eta pandu ame'ẽ ke rehe jahendu ym te 'y. Aja rahã, myrandu katu te ame'ẽ ke pehẽ pe japandu katu te we rĩ. (Ame'ẽ ke ymanihar jundéu awa je'ẽha namõ jamupara ym te.)

⁶ A'ep kapitã ta ixo, Jerusarẽ ok ta pe. (Myja me'ẽ sawa'e ta my. “Kapitã ta” aja me'ẽ ihẽ apandu. Kapitã rahã, katu ihẽ pe. Kapitã ym rahã, katu ihẽ pe tĩ. Ipy'a rehe Tupã usak katu. Aja amõ rehe har a'e riki ukwa katu.) Ame'ẽ kapitã ta amõ we myrandu katu rehe har mujekwa ym ihẽ pe. “Katu myrandu katu nde erepandu ame'ẽ ke nde” aja ihẽ pe a'eta pandu. ⁷ Kuja a'eta ukwa. Ihẽ riki jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke apandu pandu. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe Tupã me'ẽ, ame'ẽja saka. Aja kapitã ta ukwa. Petu aja tĩ. A'e riki jundéu awa ta pe myrandu katu ke a'e pandu pandu. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ipe

tĩ. ⁸ Jundéu awa ta pe myrandu katu ke Petu pandu ixo rahã, pyrâtãha ke Tupã muwyr ipe. Petu aja ihẽ pe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu axo rahã, pyrâtãha ke ihẽ pe Tupã muwyr tĩ. (A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa katu.)

⁹ Tian riki Jesu kotyhar tama'e kapitã a'e. Petu aja tĩ. Juã aja tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe jõ myrandu katu ke ihẽ riki apandu aho. Ame'ẽ parakyha ke Tupã me'ẽ ihẽ pe. Aja Petu ta ukwa katu. A'erehe ihẽ po ke a'eta pyhyk pyhyk katu ihẽ ngi. Manambe po ke aja tĩ. (Aja rahã, a'eta aja ihẽ tĩ. Manambe namõ tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jande tĩ, aja ngã pe mujekwa. A'erehe Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ tĩ, aja mujekwa katu.) Jande johu riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke jande. Jande johu japandu jande jupe: “Petu ta jundéu awa ta pe Tupã je'ẽha pandu pandu ta. Manambe namõ Páu jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu pandu ta” aja jande johu japandu jande jupe. Aja riki katu jande pe. ¹⁰ Kuja jõ Petu ta putar katu. Jerusarẽ ok ta pe ma'e ke ima'e ym te ame'ẽ ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta tĩ. Ame'ẽ ta rehe Manambe namõ ihẽ apyrara asak katu, aja Petu ta putar. (Aja rahã, ame'ẽ ta pe ma'e ke jame'ẽ katu ta, aja jamujekwa.) Aja me'ẽ ihẽ ama'ema'e tar katu te hũ ihẽ tĩ.

Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ

¹¹ Antioki ok ta pe Petu uwyr rahã, hetaha ta ruwa koty ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ipe. Katu ym a'e ma'eha. (Amõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jande mu. Ame'ẽ ta ke Petu muka'u te'e. Katu ym aja.)

A'erehe ihẽ aje'ẽ je'ẽ hũ ipe. (Kuja a'e ma'eha.)
¹² Petu ixo, ame'ẽ ok ta pe sawa'e ta ke Tian mondo. Jundéu awa ta ke mondo. Ame'ẽ ta uhyk ym rahã we jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ Petu ma'e ke u'u uĩ. Jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta. Imu ta ke a'eta tĩ. Ame'ẽ ta namõ Petu u'u uĩ. Jundéu awa ke Petu. Pe, Tian mondo ame'ẽ ta uhyk rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke Petu hijar oho. A'eta namõ ma'e ke u'u ym apo 'y. Uhyk ame'ẽ ta ngi Petu kyje, jundéu awa ta ngi. Ame'ẽ ta jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pirer ke jupã aja a'eta putar. (Aja rahã, jundéu awa ta kotyhar ta te ke a'eta tĩ, aja mujekwa katu. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu ngã rehe, aja ukwaha naĩ.) Ame'ẽ ta ngi Petu kyje, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'e hijar. U'u ym ma'e ke apo 'y. ¹³ A'e aja amõ ta tĩ. Kyje tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta tĩ. Ipirer jupã ame'ẽ ke putar ame'ẽ ta ngi a'eta kyje tĩ. A'erehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta namõ u'u ym 'y. Mã! Jete! Manambe aja tĩ. Kyje a'e tĩ. ¹⁴ Pesarahã! Myrandu katu ke ukwa katu rahã, jetehar te ke ukwa katu. Aja Petu ta ixo ym. Ame'ẽ ke ihẽ akwa rahã, hetaha ta ruwa koty Petu pe ihẽ apandu:

—Nde riki jundéu awa ke. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja nde erexo ramõ. A'eta namõ upa katu te ma'e ke nde ere'u ereĩ. Jundéu awa ta aja ym. Upa ma'e ke u'u ym. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe: “Mã peja jundéu awa ta aja pexo katu” aja ym epandu. Katu ym aja — aja Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ riki.

(Aja rahã, Petu aja Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ, aja amujekwa katu. A'erehe Petu pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ katu ihẽ.)

Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu

¹⁵ Jete! Jande mãi pusu ngi jande ja'ar rahã, jundéu awa ta ke jande. Aja jaxo. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja ym jaxo. Ame'ẽ ta riki: “Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke” aja jundéu awa ta ukwaha. Ame'ẽ ta aja ym jaxo aja jakwa katu.

¹⁶ Jesu Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe — aja jurujar katu ame'ẽ pe Tupã pandu.

Aja jakwa katu. Moise je'ẽha mujekwa ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, kuja: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ym, aja jande jakwa katu. Anĩ. Kuja jakwa katu tĩ. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu. A'erehe Tupã pandu:

—Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe — aja jande pe Tupã pandu.

Jete! Moise je'ẽha mujekwa aja amõ ma'ema'e rahã: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ym te ta. ¹⁷ Pesarahã! Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym apo 'y. Ame'ẽ ke amõ ta ukwa rahã, kuja pandu my: “Mãi! Katu ym. Moise je'ẽha rehe pehendu ym. A'erehe Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rĩ” aja

pandu naĩ. Aja rahã, Kirisutu pandu: “Mã peja peka'u te'eha ke pema'e” aja saka my? Anĩ te riki. Aja Kirisutu pandu ym te. ¹⁸ “Moise je'ẽha rehe ehendu ym” aja ihẽ apandu kwe. Pe, apo: “Ame'ẽ rehe ehendu katu” aja ihẽ apandu rahã, ihẽ je'ẽha mutambyk ym. Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, aja ihẽ. Katu ym aja. A'erehe: “Moise je'ẽha rehe ehendu katu” aja apandu ym te. ¹⁹ A'erehe Moise je'ẽha rehe ihẽ ahendu ym te. Ihẽ amanõ ame'ẽja saka ihẽ axo. Aja rahã, ahendu ym te ehe. A'erehe apo Tupãma'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e katu. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ rahã, inamõ ihẽ ke ngã jukwa, ame'ẽja saka riki. Ihẽ amanõ, ame'ẽja saka. ²⁰ Aja rahã, apo se ihẽ axo rahã, ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ym. (Kirisutu putar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e.) Kirisutu riki ihẽ py'a rehe ixo, a'erehe Kirisutu rehe ihẽ ahendu katu. A'erehe se ihẽ axo rahã, Tupã ra'yr rehe ihẽ tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu axo. Ihẽ rehe a'e ipy'a katu. A'erehe ihẽ ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e manõ rahã, muhepy. ²¹ Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja ipe. “Aja ym” aja ihẽ apandu ym te. Pesarahã! Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupã pandu ta tipe rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu te'e manõ, ame'ẽja saka. Jaxer tĩ, ame'ẽja saka tĩ.

3

Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e

¹ Ngara ywy pe har ta! Mā! Pehē riki peka'u te'e pehē! Pehē ke amō muka'u te'e riki. Katu ym aja. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu Kirisutu manō. Ame'ē ke pehē pe jamujekwa katu te riki. Pehē ruwa koty jamujekwa katu te pehē pe. ² Pehē pe ihē apandu ta. Moise je'ēha rehe pehendu katu rahā, pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu ke pehendu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. Arahā riki I'ā ke Tupā muwyr pehē py'a rehe. ³ Mā! Peka'u te'e pexo rahā, katu ym. Yman Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, I'ā ke pehē py'a rehe Tupā muwyr. Ame'ē pyrātāha namō pexo kwe rī. Anī. Apo pehēma'e pyrātāha namō jō pexo katu ta, aja pekwa. Katu ym aja. ⁴ Mā! Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, pehē ke amō ta mupyrara riki. Ame'ē ke mupitu te'e pehē ke my? Anī. Pehē py'a ke mātā riki. ⁵ Pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr rahā, pehē pyter pe pyrātāha namō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Moise je'ēha rehe pehendu katu, a'erehe aja me'ē katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu rehe pehendu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu.

Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu

⁶ Amarā rehe har pekwa pekwa pexo. Ehe har Tupā paper rehe panduha ihī. Kuja. Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe ehe har Tupā pandu:

—A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja Amarā rehe har pandu.

⁷ A'erehe Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki Amarã rainõ te, ame'ẽja saka. Aja mã peja pekwa katu pexo. ⁸ Yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Ma'e ke uhyk ym rĩ, ame'ẽ ke a'e mujekwa katu. Kuja. Tupã rehe jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta, a'erehe Tupã pandu ta:

—Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe — aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe har Tupã pandu ta.

Ame'ẽ ke uhyk ym rĩ. Pe, Tupã je'ẽha rehe amõ mujekwa. A'erehe myrandu katu ke Amarã pe Tupã pandu, ame'ẽ ke amõ mupinim. Kuja Tupã pandu Amarã pe:

—Ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu. A'erehe upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ihẽ asak katu ta — aja Amarã pe Tupã pandu.

(“Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta” aja pandu rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta tĩ. Jundéu awa ta aja tĩ. Upa katu te riki, aja mujekwa katu.) ⁹ Tupã pandu ame'ẽ ke rehe Amarã jurujar katu. A'erehe upa ma'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ katu ipe. Amarã aja amõ ta tĩ. Upa Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu ta tĩ. Amarã aja a'eta rehe Tupã usak katu ta tĩ.

Jandema'e pyrãtãha namõ jaxo rahã, japyrara jaxo

¹⁰ Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ:

“Upa katu te Moise mupinim ame'ẽ ke rehe aja te'eha amõ hendu ym rahã, mã peja a'e ke Tupã mupyrara” aja panduha ihĩ.

A'erehe Moise je'ẽha rehe amõ ta hendu katu. Aja a'eta ixo. (Marã ka ym upa katu te hendu

katuha ehe.) Aja rahã Tupã mupyrara ta ame'ẽ ta ke a'eta. ¹¹ Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu rahã, marã ka ym Tupã panduha ehe har: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Aja Tupã je'ẽha rehe panduha mujekwa katu jande pe. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Tupã rehe amõ jurujar katu, a'erehe Tupã pandu ehe har: ‘A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe' aja ehe har Tupã pandu. Aja rahã, ame'ẽ riki uhã te hũ ta.”

¹² Tupã koty katu aja pexo ta tipe, a'erehe Moise je'ẽha rehe pehendu katu. Aja rahã, Tupã rehe pejurujar ym ta me'ẽ te'e. Moise je'ẽha mujekwa, aja pema'ema'e ta me'ẽ te'e jõ. Aja rahã, kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Moise je'ẽha mujekwa, aja me'ẽ upa katu te amõ ma'ema'e rahã, a'e ixo katu te hũ ta” aja panduha ihĩ. (Anĩ. Upa katu te ma'ema'e ame'ẽ ta nixói te.)

¹³ Pesarahã! Upa katu te Moise je'ẽha rehe amõ hendu ym rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. Ame'ẽ ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ẽja saka. A'e manõ rahã, upa katu te mupyraraha rehe muhepy. Jande ke Tupã mupyrara ta tipe rahã, Kirisutu ke a'e mupyrara. A'erehe Tupã mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ẽja saka. Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Tupã mupyrara ame'ẽ ke myra rehe emuxiko e'am” aja panduha ihĩ.

¹⁴ Kirisutu ke Tupã mupyrara. Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu. Amarã

pe Tupã pandu katu. “Ihẽ rehe nde erejuru jar katu, a'erehe upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta rehe ihẽ asak katu ta” aja Amarã pe. Aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe Tupã usak katu tĩ. Jesu Kirisutu rehe a'eta juru jar katu, a'erehe a'eta rehe Tupã usak katu tĩ. Aja jande tĩ. Jesu Kirisutu rehe jajuru jar katu, a'erehe jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. Tupã manga katu, aja a'e muwyr.

Tupã manga katu ame'ẽ rehe har

¹⁵ Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu ta. Apo amõ ta ma'ema'e ixo, ame'ẽ rehe har ihẽ amujekwa ta pehẽ pe. Kuja. Ma'e ke rehe mokõi sawa'e ta manga katu a'eta jupe. Pe, ame'ẽ je'ẽha ke paper rehe mupinim katu rahã, marã ka ym ame'ẽ je'ẽha ke amõ mukanĩha. Amõ we ma'e ke mupinim ym te ehe tĩ. Muruwak ym te je'ẽha ke tĩ. Juja katu te ixo.

¹⁶ Aja Tupã manga katu ame'ẽ ke tĩ. Muruwak ym te je'ẽha ke tĩ. Amarã pe ma'e ke Tupã manga katu. Hainõ pe aja tĩ. Pesarahã! “Hainõ ta pe” aja ym pandu. “Hainõ ta” aja pandu rahã, heta ame'ẽ ta riki. Anĩ. Kuja pandu: “Ne rainõ pe.” Aja rahã, peteĩhar jõ aja jakwa katu. Ame'ẽ: “Ne rainõ” aja pandu rahã: “Kirisutu ke a'e.”

¹⁷ Kuja ihẽ apandu. Tupã manga katu ame'ẽ ke a'e mupinim, ame'ẽja saka. Pe, manga katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta. (Aja rahã, muruwak ym te je'ẽha ke.) Ame'ẽ Amarã pe manga katuha raikwer koty Moise je'ẽha uhyk. Kuja, kwa turu sê tu i tirĩ ta (430) warahy 'ar aha oho rahã, Moise je'ẽha uhyk. Ame'ẽ ke Amarã pe manga katu ame'ẽ ke marã ka ym mukanĩha. Tupã manga katu ame'ẽ ke marã

ka ym mukanîha. ¹⁸ Moise je'êha rehe hendu katu ame'ê pe uhâha Tupã me'ê rahã, Amarã pe Tupã manga katu, ame'ê ke mukanim ta tipe riki. Aja ym riki. Mukanim ym te. Kuja riki. Uhâha ke Amarã pe Tupã me'ê ta, aja a'e manga katu. Tupã manga katu a'erehe me'ê ipe. Muruwak ym te je'êha ke.

Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ke, ame'ê ke Moise je'êha mujekwa

¹⁹ (Amarã pe manga katu, ame'ê ke mukanim ym.) Aja rahã, ma'erehe Moise je'êha uhyk my? Kuja riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke my? Ame'ê ke Moise je'êha mujekwa. A'erehe ame'ê uhyk. Amarã rainõ uhyk ym rahã we, Moise je'êha rehe amõ hendu katu ta me'ê te'e. Amarã rainõ uhyk rahã, Moise je'êha upa. Amarã rainõ riki Kirisutu. A'erehe Kirisutu uhyk rahã, Moise je'êha upa. A'e pe ma'e ke Tupã pandu katu. Je'êha ke jundéu awa ta pe Tupã muwyr rahã, Tupã je'êha rahoha ta riki muwyr. Pe, amõ riki mupinim. Moise riki mupinim, a'erehe: “Moise je'êha” aja japandu. ²⁰ Amarã pe pandu rahã, anĩ. Ma'e katu ame'ê ke Tupã pandu ipe rahã, a'e jõ riki pandu ipe. Je'êha rahoha ta ke muwyr ym. Amõ sawa'e ke muwyr ym tĩ. Tupã jõ je'êha muwyr ipe, Amarã pe.

Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ê ta jõ Tupã muhã katu

²¹ Amarã pe Tupã manga katu ame'ê ke Moise je'êha mukanim my? Anĩ. Aja ym te riki. Moise je'êha ke Tupã muwyr. Ame'ê rehe hendu katu ame'ê pe: “Nde ke ihẽ amuhã katu ta” aja Tupã

pandu ta tipe rahã, Moise je'êha rehe upa katu te hendu katu ta me'ê te'e. Ame'ê ta pe Tupã pandu ta tipe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. ²² Aja ym riki. Kuja Tupã je'êha rehe panduha ihĩ. “Upa kome'ê ywy keruhũ pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e riki. Marã ka ym hijariha ingi.” Aja rahã, kuja jõ katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ê ta pe uhãha ke Tupã me'ê katu. “Jurujar katu ame'ê ta pe uhãha ke ihẽ ame'ê ta” aja Tupã manga katu. Ame'ê ke Tupã me'ê katu ngã pe.

²³ Kirisutu rehe jajurujar ym rahã we, Moise je'êha rehe jahendu katu. (Aja rahã: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja Tupã pandu, aja jakwaha naĩ.) Amõ kotyhar jakwa ym. A'erehe jande ke kynda, ame'êja saka. “Kirisutu rehe pejurujar katu” aja jande pe Tupã mujekwa ym rahã we, Moise je'êha rehe jahendu katu jaxo. ²⁴ (Arahã ta'yn ta aja saka jande.) A'erehe Moise je'êha riki jande ke mutiha ame'ê ke, ame'êja saka. Ame'ê riki Kirisutu uwyr ym rahã we, jande mu'eha aja saka tĩ. “Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke” ame'ê ke mu'e. (Aja rahã: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym” aja mu'e tĩ.) Pe, Kirisutu uwyr rahã, jande jajurujar katu ehe. (A'erehe jaka'u te'eha jama'ema'eha ke a'e mukanim.) Aja rahã, Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja pandu. ²⁵ Apo Kirisutu rehe jajurujar katu 'y. Ame'ê angaha ke rehe uhyk katu te apo 'y. A'erehe jande mu'eha aja jande ke mutiha ym ta rĩ. A'erehe Moise je'êha rehe jahendu ym ta me'ê te'e apo 'y.

Kirisutu kotyhar ta peteĩhar aja ixo

²⁶ Jesu Kirisutu rehe pehẽ johu pejuruja katu, a'erehe Tupã ra'yr ta ke pehẽ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupã ra'yr ta pehẽ tĩ. ²⁷ Y pe pehẽ ke amõ mujahuk rahã, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ aja pemujekwa ngã pe. Aja rahã, Kirisutu aja pehẽ tĩ. Kirisutu katu te aja pehẽ tĩ. ²⁸ A'erehe amõ ta amõ koty koty ym Tupã pe. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta upa juja katu te ipe. Amõ jundéu awa ta ke. Amõ jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Amõ paraky te'e ame'ẽ ke a'e. Amõ awa jar ame'ẽ ke a'e, aja ym ipe tĩ. Upa juja katu te ipe. Amõ sawa'e ke, amõ kũjã ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa juja katu te ipe. A'erehe upa pehẽ riki peteĩhar aja pexo. ²⁹ Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Amarã rainõ ta ke pehẽ, aja pexo. Aja rahã, yman ma'e ke Tupã manga katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ ta apo 'y. Pehẽ ruhãha ke a'e me'ẽ ta.

4

Moise je'ẽha ke Tupã mukanim

¹ Amõ we ihẽ apandu ta. Ipáima'e ke ta'yr pyhyk ta. Sawa'e rahã, pyhyk ta. Sawa'e ym rahã we, miasu aja a'e ixo. Upa ipáima'e ima'e ke tipe. ² Ta'yr sawa'e ym rahã we, amõ sawa'e ta usak katu ehe. Mutiha ame'ẽ ta ke a'eta. Ta'yrma'e ke rehe sawa'e ta usak usak katu. Ta'yr namõ a'eta ma'ema'e katu. Sawa'e ta pe ipái pandu: “Ihẽ ra'yr sawa'e rahã, ihẽma'e ke pehẽ peme'ẽ katu ipe” aja. Ame'ẽ angaha rehe uhyk ym rahã we, sawa'e ta riki ta'yrma'e ke rehe usak usak katu ixo.

³ Aja jande tĩ. Yman sawa'e ym jande tĩ. Aja rahã Tupã rehe har jakwa ym rĩ. Arahã Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mu'e, ame'ẽ ke jande jama'ema'e jaxo. Miasu aja jande tĩ. ⁴ Pe, Tupã putar, ame'ẽ angaha ke rehe uhyk katu rahã, Ta'yr ke Tupã muwyr 'y. Sehar kũjã pusu ngi a'e u'ar. Moise je'ẽha rehe a'e hendu katu, aja a'e ixo. ⁵ Aja rahã, amõ Moise je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'e muhem, ame'ẽja saka. Moise je'ẽha hendu katuha ngi muhem. Aja rahã, jande ke ta'yr ta aja Tupã muruwak. (Sawa'e ta aja jande jaxo apo 'y. A'erehe Moise je'ẽha rehe jahendu ym ta me'ẽ te'e apo 'y.)

⁶ Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr. Aja rahã, ta'yr ta ke jande, aja jande pe a'e mujekwa. Pe, jande py'a rehe ihĩ rahã, I'ã pandu: "Papa! Jande pái keruhũ!" aja. ⁷ A'erehe miasu ta ym pexo apo 'y. Ta'yr ta ke pehẽ. Aja rahã, ta'yr ta pe upa ima'e ke Tupã me'ẽ me'ẽ katu, aja pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ katu ta tĩ.

Ngara ywy pe har ta! Pehẽ rehe ihẽ ajumupyai

⁸ Yman Tupã rehe har pekwa ym te pexo. A'erehe ma'e ke tupã ta aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Ame'ẽ ke rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu. Anĩ. Ame'ẽ ke Tupã te ym. ⁹ Apo anĩ. Tupã te rehe har pekwa katu 'y. Anĩ. Kuja ihẽ apandu ta my. Pehẽ rehe har Tupã riki ukwa katu. Apo ma'erehe jundéu awa ramũi ta mu'e ame'ẽ ke rehe pejywyr my? Katu ym aja. Ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke jaxer riki. Awa ke ame'ẽ mu'e ame'ẽ ke muhã ym riki. Ame'ẽ ta mu'e ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu my tĩ? Anĩ. Katu ym aja.

¹⁰ Kuja hamũi ta mu'eha rehe pekwa pekwa pexo. Amõ weraha rehe har pekwa pekwa pexo. Ame'ẽ weraha riki katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ. Ma'e jahy rehe har aja tĩ. Katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ tĩ. Amõ aman ndy'ar rehe har aja tĩ. Amõ warahy 'ar rehe har aja tĩ. I'ar koty te we katu te ame'ẽ ke aja pekwa pekwa pexo naĩ tĩ. Aja pekwa rahã, Tupã ke pemuhury, aja pekwa pehẽ jupe naĩ. Katu ym aja. ¹¹ Amõ koty pemuruwak ta, aja pehẽ rehe ihẽ ajumupyai axo. Pehẽ ke ihẽ amu'e mu'e hũ. (Jetehar te ke ihẽ amu'e pehẽ pe.) Ame'ẽ ke pemukanim nahã my. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e ym te, ame'ẽja saka. Upa kanim, ame'ẽja saka. Katu ym aja.

¹² Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. Mã peja ihẽ aja pexo tĩ. (Ihẽ aja Moise je'ẽha rehe pehendu ym ta me'ẽ te'e tĩ.) Pesarahã! Yman Moise je'ẽha rehe pehendu ym te. Amõ awa ta ke pehẽ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke pehẽ, a'erehe Moise je'ẽha rehe pehendu ym te arahã. A'erehe pehẽ aja ihẽ axo apo tĩ. Moise je'ẽha rehe ahendu ym aja axo apo tĩ. Arahã ihẽ rehe pehẽ rury katu pexo. (Apo ihẽ rehe pehẽ rury my?)

¹³ Pehẽ rehe ihẽ ahyk py rahã, ihẽ ahy axo. A'erehe pehẽ namõ ihẽ apyta. Arahã, myrandu katu ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ rehe pekwa pekwa pexo. ¹⁴ Ihẽ ahy axo, a'erehe ihẽ ke Tupã mupyrara aja pekwaha naĩ. A'erehe ihẽ ngi pekyje riki. Anĩ. “Páu jaxer. Japutar ym” aja ym pepandu. Tupã je'ẽha rahoha po aja ihẽ po ke pepyhyk pyhyk katu ihẽ ngi tĩ. Aja: “Páu katu” aja pekwa. Jesu Kirisutu po aja ihẽ po ke pepyhyk

pyhyk katu ihē ngi tī. Aja: “Páu katu” aja pekwa. Ihē rehe pehē rury katu. ¹⁵ Pehē rury katu te pexo kwe! Arahā pehē reha ke pejo'ok ta tipe. Pe, ame'ē ke ihē pe peme'ē ta tipe. (Aja rahā, pehēma'e katu te hū ame'ē ke ihē pe peme'ē ta tipe.) Mā! Apo amō koty pemuruwak riki. ¹⁶ Jetehar te ke pehē pe ihē apandu pandu. Moise je'ēha rehe pehendu ym ta me'ē te'e. Ame'ē jetehar te ke apandu pehē pe. A'erehe ihē riki pehē ruwajan aja amō ta ukwa my? Anī. Aja ym ihē.

¹⁷ Ixotyhar ta aja pehē ke amō ta muruwak tar katu. Muka'u te'e ame'ē ta ke a'eta. Anī. A'eta ma'ema'e ame'ē ke katu ym pehē pe. Jetehar te ihē amu'e, ame'ē ngi pehē ke a'eta muhem aja jō a'eta putar. Aja rahā, ame'ē ta aja pejumu'e ta tī, aja a'eta putar. Katu ym aja. ¹⁸ Pehē rehe a'eta hury katu rahā, katu riki. Pe, jetehar te ke ame'ē ta mu'e tar katu rahā, katu tiki tī. Pe, ame'ē ta rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī. Aja te'e ihē rehe tī. Pehē namō ihē axo rahā, ihē rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī. Pehē namō ihē axo ym rahā, ihē rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī.

¹⁹ Ihē ra'yr ta aja pehē! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Imembyr imāi ngi u'ar rahā, ahy ipe. Ame'ēja saka ihē pe tī. Kirisutu ukwa katu aja pekwa ym rahā we, pehē rehe ihē ajumupyai. Ahy ihē pe, ame'ēja saka ihē axo, a'erehe pehē rehe ihē ajumupyai. ²⁰ Mā! Apo pehē namō ihē axo tar katu. Aja rahā amō koty ihē je'ēha ihē amuruwak ta tipe. Apo pehē pe hātā panduha ihē amupinim aī. Pehē namō ihē axo rahā, wewe katu ihē apandu ta tipe. (Kirisutu ukwa katuha ngi amō koty pehē py'a pemuruwak my.) Ame'ē

rehe ajumupyai tĩ.

Paraky te'e ame'ẽ rehe har. Anga rehe har tĩ. Sar rehe har tĩ.

²¹ Mã! Moise je'ẽha rehe hendu tar katu me'ẽ ta! Pesarahã! Pehẽ pe ihẽ apandu. Moise je'ẽha rehe pehendu tar katu rahã, ame'ẽ riki mujekwa ta pehẽ juehe har. “Katu ym pehẽ” aja mujekwa ta. ²² Kuja panduha ihĩ:

“Mokõi ta'yr ta Amarã pe. Peteĩ riki kũjã paraky te'e ame'ẽ membyr ke. Kũjã paraky te'e ame'ẽ rer: ‘Anga.’ Amõ ta'yr riki hakehar te membyr ke. Hakehar te rer: ‘Sar.’ ”

²³ Kũjã paraky te'e ame'ẽ ke pe Amarã ta'yr. Hakehar te pe ta'yr tĩ. Tupã riki manga katu: “Nde rakehar imembyr ta” aja Tupã manga katu Amarã pe. A'erehe hakehar pe Amarã ta'yr. ²⁴⁻²⁵ Ame'ẽ mokõi kũjã ta kuja mujekwa ngã pe. Mokõi kũjã ta riki mokõi je'ẽha, ame'ẽja saka. Peteĩ je'ẽha ywy'ã keruhũ ngi uwyr. Ywy'ã keruhũ rer Sinái. A'ep Moise pe je'ẽha ke Tupã muwyr. “Angama'e ywy'ã keruhũ” aja ngã pandu. Ame'ẽ ke Ara ywy pe ihĩ. Pe, paraky te'e ame'ẽ ta aja ixo. Ame'ẽ ta riki Anga membyr ta aja saka. Moise je'ẽha rehe hendu katu, a'erehe paraky te'e me'ẽ aja saka. Amõ we tĩ. Se Jerusarẽ ok ta ihĩ. Ame'ẽ riki Anga aja saka tĩ. Pe, ame'ẽ ok ta pe har ta paraky te'e ame'ẽ ta aja saka tĩ. Moise je'ẽha rehe hendu katu, a'erehe aja tĩ. Paraky te'e ame'ẽ ta aja saka tĩ.

²⁶ Pe, amõ Jerusarẽ ok ta ihĩ. Ywa pe har ke ame'ẽ. Ame'ẽ pe har ta paraky te'e aja ym te ixo. A'erehe ame'ẽ ok ta riki jande mãi te aja saka. Sar aja saka. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ame'ẽ

ok ta pe har ta aja saka. Sar membyr aja saka. Paraky te'e aja ym te. ²⁷ Kuja Tupã je'êha rehe panduha ihĩ:

“Kũjã imembyr ym te ame'ẽ ke mã peja nde rury katu te exo.

Imembyr u'ar rahã, ahy ipe. Aja ukwa ym ame'ẽ ke mã peja nde rury katuha namõ nde ejixi'u exo. Mã peja nde rury katuha namõ epukái exo.

Ixawa'e namõ ixo, ame'ẽ 'ar koty te we ixawa'e hijar ame'ẽ imembyr ta.

A'erehe mã peja nde rury katuha namõ epukái exo” aja Isai mupinim. (Aja rahã, ywa pe har Jerusarẽ ok ta pe heta te hũ Tupã kotyhar ta ixo ta. Ywy pe har Jerusarẽ ok ta 'ar koty te we heta te hũ ixo ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu ta! Pesarahã! Isak u'ariha rehe har Tupã manga katu. A'e je'êha rupi a'e u'ar. Isak aja pehẽ tĩ. Tupã manga katu, a'erehe ta'yr ta ke pehẽ tĩ. A'e je'êha rupi aja saka. ²⁹ Yman kũjã pe Amarã ta'yr. Anga membyr ke. Ame'ẽ riki imu ke mupyrara ixo. Isak ke mupyrara. Isak ke Tupã'ã muhem, ame'êja saka. A'e ke Anga membyr mupyrara ixo. Aja apo tĩ. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Moise je'êha rehe hendu katu ame'ẽ ta mupyrara ixo tĩ. Isak ke Anga membyr mupyrara, ame'êja saka. ³⁰ Pe, kuja Tupã je'êha rehe panduha ihĩ tĩ:

“Hakehar te membyr riki ipáima'e ke pyhyk ta. A'e ke aja kũjã paraky te'e ame'ẽ membyr pyhyk ym ta tĩ.

A'erehe imembyr namõ kūjã paraky te'e ame'ẽ ke emujan emondo" aja panduha ihĩ.

³¹ A'erehe pehẽ pekwa katu pexo apo. Ihẽ mu ta! Pesarahã! Jande riki kūjã paraky te'e ame'ẽ membyr ta aja ym te jaxo. (Aja rahã Moise je'ẽha rehe jahendu ym ame'ẽ ta ke jande.) Jande riki hakehar te membyr ta aja jaxo. (Aja rahã, Kirisutu rehe jajurujar katu ame'ẽ ta ke jande.)

5

Moise je'ẽha rehe hendu katu ha ngi jande ke Kirisutu muhem

¹ Jande riki Kirisutu muhem ame'ẽ ta ke jande! Moise je'ẽha rehe amõ hendu katu, ame'ẽ ke ngi jande ke Kirisutu muhem. A'erehe aja pexo katu! Pejywyr ym ehe. Moise je'ẽha rehe pehendu ym we tĩ. Mu'eharan ta mu'e ame'ẽ ke rehe pehendu ym tĩ.

² Ihẽ Páu. Pesarahã! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. Pehẽ pirer ke amõ jupã rahã, jundéu awa ta ko-tyhar ta te ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu aja pekwaha naĩ. Aja rahã, Kirisutu jõ riki pehẽ ke muhã ym ta, aja pekwaha naĩ. Katu ym aja. A'e jõ a'ewan ym aja pekwaha naĩ tĩ. Katu ym aja. ³ Ihẽ apandu we rĩ. Amõ ipirer ke jupã, ame'ẽ ke amõ putar. Apandu katu ipe tĩ. Ipirer ke jupã rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe a'e hendu katu ta me'ẽ te'e. ⁴ Pehẽ ngi har amõ ta Moise je'ẽha rehe hendu katu. Aja rahã: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja Tupã pandu ta, aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Aja rahã, Kirisutu ke a'eta hijar oho, ame'ẽja saka. A'eta rehe Tupã ipy'a katu, ame'ẽ ke putar ym,

aja pandu. ⁵ Jande riki amõ kotyhar. “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja Tupã pandu ta jande pe. Ame'ẽ angaha rehe jaharõ katu jaxo. Jande jajurujar katu ehe tĩ, a'erehe jande pe pyrâtãha ke Tupã'ã muwyr. Ame'ẽ namõ jaharõ katu jaxo. ⁶ Kirisutu namõ jande juehe katu jande jaxo rahã, amõ ipirer jupã ame'ẽ ke rehe har Kirisutu ukwa ym. Ipirer ke amõ jupã rahã, ame'ẽ rehe a'e usak ym. Ipirer ke amõ jupã ym rahã, ame'ẽ rehe a'e usak ym tĩ. Juja katu te ipe. Kuja jõ katu. Kirisutu rehe amõ jurujar katu. A'erehe amõ ta rehe amõ ipy'a katu.

⁷⁻⁸ Jetehar rehe pehendu katu pexo kwe! Katu tiki arahã. Mã! Awa ame'ẽ ke pehẽ ngi mukanim my? Katu ym aja! Myja jetehar te ngi pehẽ py'a ke amõ koty muruwak my? Tupã riki aja ym. A'e riki pehẽ pe pandu ame'ẽ ke a'e: “Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta” aja Tupã pandu. ⁹ Kuja amõ panduha ihĩ:

“Mbeju ke mupururuk rahã, ta'yr te mi mupuru-rukiha ke amõ moĩ katu” aja.

(Ame'ẽja ta'yr mi te'eha rehe pejurujar katu rahã, pehẽ johu peka'u te'e ta. Katu ym aja.)

¹⁰ Jandema'e sawa'e te namõ jande juehe katu jande jaxo. A'erehe amõ koty mu'e ame'ẽ ke rehe pehendu ym ta, aja ihẽ akwa katu. A'erehe pehẽ rehe ihẽ ajurujar katu. Pe, pehẽ ke muka'u te'e ame'ẽ ta ke Tupã mupyrara ta. Awa muka'u te'e my? Akwa ym ihẽ. A'e ke Tupã mupyrara ta, ame'ẽ ke jõ akwa katu.

¹¹ Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu aja pehẽ! Ihẽ juehe har apandu ta apo 'y. “Pehẽ pirer ke pejupã ta me'ẽ te'e” aja ihẽ apandu rahã, ma'erehe: “Páu

katu ym” aja ihẽ rehe har jundéu awa ta pandu my? (Anĩ. “Pehẽ pirer pejupã” aja apandu ym te riki.) Aja me'ẽ ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe har ihẽ apandu rahã, amuparahy ym ta jundéu awa ta ke. “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Aja ngã ke Tupã muhã katu” ame'ẽ panduha muparahy ym ta amõ ta ke. Pesarahã! “Pehẽ pirer ke pejupã ta me'ẽ te'e” aja ihẽ apandu ym te riki a'erehe: “Páu katu ym” aja ihẽ rehe har amõ ta pandu naĩ. ¹² Pehẽ ke muka'u te'e ame'ẽ ta upa kanim oho rahã, katu tiki. Aja ihẽ aputar. (Ipirer ke ta'yr mi jupã.) Mã! Wetep mondok rahã, katu tiki. (Aja rahã, pehẽ ke upa muka'u te'e ame'ẽ ta hijar ta oho.)

Pehẽ mu ta rehe pepy'a katu

¹³ Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. “Ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja Tupã pandu pehẽ pe. A'erehe ixotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ koty mu'eharan ta ixo. Ame'ẽ ta putar ame'ẽ ke pema'ema'e ym apo 'y. A'erehe: “Upa katu te ma'e ke japutar ame'ẽ ke jama'ema'e katu” aja mã peja ym pekwa pekwa pexo. Aja pexo kwe. Anĩ. Kuja katu tiki. Amõ ta rehe pehẽ pepy'a katu, a'erehe ame'ẽ ta rehe ma'e katu ame'ẽ ke pema'ema'e katu. ¹⁴ Upa katu te Moise je'ẽha riki kuja peteĩhar aja je'ẽha riki. Kuja:

“Nde juehe nde erepy'a katu, aja amõ ta rehe nde erepy'a katu tĩ” aja je'ẽha ihĩ. (Aja jama'e rahã, upa katu te Moise je'ẽha rehe jahendu katu, ame'ẽja saka.)

¹⁵ Pesarahã! Amõ ta rehe pepy'a ym pexo rahã, so'o jarõ aja peparahy pehẽ juehe pexo. Aja rahã,

upa pehẽ juehe pejumumba ta aja saka. Aja rahã, pehẽ juehe katuha ke pehijar ta. Pehẽ juehe pejumahy pehẽ pexo rahã, aja tĩ. Pehẽ juehe katuha ke pehijar ta tĩ. Katu ym aja.

Ma'e ke Tupã'ã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu

¹⁶ Kuja pehẽ pe ihẽ apandu katu: “Pehẽ py'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa aja mã peja pema'ema'e katu.” Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tar ym pexo. ¹⁷ Jande atu jama'ema'e tar katu ame'ẽ ke Tupã'ã ma'ema'e tar ym. Pe, Tupã'ã ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke jande atu jama'ema'e tar ym tĩ. Aja rahã, Tupã'ã namõ jande ruwajan ta aja jaxo, a'erehe a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e ym. (A'erehe Tupã'ã putar ame'ẽ ke jama'ema'e ta me'ẽ te'e.) ¹⁸ Pehẽ py'a rehe ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, Moise je'ẽha rehe pehendũ ym ta me'ẽ te'e.

¹⁹ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke jakwa katu. Kuja riki. Amõ kũjã rehe ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Ka'u te'e hũ tĩ. Aja amõ usak rahã, huxĩ hũ. Ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. ²⁰ Ma'e'ã riki tupã aja amõ ukwaha jupe naĩ. Ame'ẽ ke rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu. Katu ym aja. Pajema'e ukwaha ke ma'ema'e tĩ. Katu ym tĩ. Ehe katu ame'ẽ ke te'e huwajan wan uwak oho. Pe, jumai mai tĩ. Amõ rehe jyty'ym tĩ. Parahy oho tĩ. “Apo ihẽ py kỹ” ame'ẽ ke jõ putar katu tĩ. Katu ym aja. Amõ koty koty jy'ar oho tĩ. Amõ koty koty ukwaha oho tĩ. ²¹ Ma'e ke amõ pyhyk rahã, amõ parahy ehe. Katu ym aja. Kawĩ ngi ka'u ka'u tĩ. Amõ ta 'ar koty te we kawĩ ke u'u tar katu tĩ. Upa aja me'ẽ ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e tĩ.

Katu ym aja. Yman pehẽ pe ihẽ pandu. Aja apo ihẽ apandu pehẽ pe tĩ. Upa aja me'ẽ ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta awa. (A'erehe upa ame'ẽ ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.)

²² Pesarahã! Kuja pexo. Amõ py'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke amõ ma'ema'e. Kuja. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu. Tupã rehe hury katu tĩ. Amõ ta namõ juehe katu a'e ixo tĩ. Ipy'ahu ixo tĩ. Amõ rehe parahy ym tĩ. Amõ ta rehe kyty'y ym tĩ. Ma'e katu ame'ẽ ke ma'ema'e tĩ. Ma'e manga katu ame'ẽ ke ma'ema'e katu tĩ. ²³ “Ihẽ riki sawa'e te” aja juehe har ukwa ym te awa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu rahã, ame'ẽ ngi putu'u. Upa aja ma'ema'e rahã: “Nde katu ym” aja je'ẽha nixói ta ipe. ²⁴ Jesu Kirisutu kotyhar ta riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke hijar tĩ. Aja ma'ema'e tar katu ame'ẽ ke jukwa, ame'ẽja saka. (Aja rahã, jama'ema'e tar ym.) ²⁵ Jande ruhãha ke jande pe Tupã'ã me'ẽ. Aja rahã, japandu ipe: “Nde eremujekwa ame'ẽ ke jama'ema'e katu ta” aja. ²⁶ “Ihẽ riki sawa'e te” aja ym jaxo ta me'ẽ te'e. Mã peja jande juehe jajumuparahy ym. Mã peja jande juehe jajyty'ym.

6

Pesak katu pehẽ juehe

¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, amõ ta usak ehe. Aja rahã, pehẽ ngi har amõ ta pandu oho ipe. Pe, mukatu. “Mã peja ym” aja ipe. Kuja ame'ẽ ta pandu oho. Tupã'ã rehe hendu katu ixo, ame'ẽ ta

jõ pandu oho ipe. Wewe katu pandu ipe. Pehẽ
 atu pesak katu pehẽ juehe tĩ. (Aja rahã, ame'ẽ ke
 aja pehẽ atu ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar ym
 tĩ.) ² Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'e. A'erehe
 a'eta pyai te hũ. Aja rahã, a'eta namõ pehẽ juehe
 pejupyai pexo tĩ. Ame'ẽ ta ke pemuhury peho
 tĩ. Ma'e puhýi ame'ẽ ke a'eta namõ pehupir katu,
 ame'ẽja saka. Aja rahã, Kirisutu pandu: “Amõ ta
 rehe pepy'a katu” ame'ẽ ke rehe pehendu katu.
³ “Aja ym ta ihẽ. Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e
 ym ame'ẽ ke ihẽ” aja amõ pandu rahã, juehe har
 katu te ame'ẽ ke a'e aja ukwaha jupe naĩ. Aja
 rahã, juehe a'e jumuka'u te'e a'e ixo. Katu ym aja.
⁴ Mã peja ima'e ma'eha pame katu te amõ ta ukwa
 ukwa ixo. Katu my? Katu ym my? Katu rahã, katu
 ame'ẽ ke a'e ma'ema'e, aja a'e ukwa katu. Hury
 katu ta ixo. Aja rahã, amõ ta ma'eha namõ ima'e
 ma'eha ke manga ym ta. Awama'e riki i'ar koty
 te we katuha my? Aja manga ym ta. ⁵ Jete! Ima'e
 ma'ema'eha rehe har Tupã pe jõ mujekwa ta me'ẽ
 te'e.

⁶ Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke amõ ta
 pe amõ mu'e ixo. Aja rahã, mu'e ixo ame'ẽ pe upa
 ma'e ke jumu'eha ta kyty'ỹ ym rahã, katu tiki. (Aja
 rahã, mu'eha pe ma'e ke jumu'eha ta me'ẽ katu ta.)

Mã peja katu ame'ẽ ke jama'ema'e katu

⁷ Mã peja pehẽ atu pejumuka'u te'e ym pexo!
 Tupã ke muka'u te'e ym te awa! (Myja me'ẽ amõ
 ma'ema'e, ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. A'erehe a'e
 ke muka'u te'e ym te awa.) Ma'e ra'ĩ amõ jyty
 rahã, ame'ẽ ke uhem. ⁸ Aja amõ tĩ. Ma'e katu ym
 ame'ẽ ke amõ ma'e tar katu. Ame'ẽ riki kupixa pe

ma'e ke jytyim, ame'ēja saka. A'engi ame'ě uhem rahã, ma'e jaxer ame'ě ke uhem, ame'ēja saka tĩ. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e a'e. Ame'ě ke Tupã ukwa katu. Muka'u te'e ym te a'e ke awa.) Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ta ame'ě ke a'e.

Amõ ta anĩ. Ipy'a pe ma'e ke Tupã'ã mujekwa ame'ě ke amõ ma'ema'e. Ame'ě ke kupixa pe ma'e ke jytyim, ame'ēja saka tĩ. A'engi ame'ě uhem rahã, ma'e katu ame'ě ke uhem tĩ, ame'ēja saka tĩ. (Aja rahã, ma'e katu ame'ě ke ma'ema'e katu a'e. Ame'ě ke Tupã ukwa katu tĩ.) Aja rahã, ame'ě pe uhãha ke Tupã'ã me'ě katu. ⁹ A'erehe tapijar te'e we ma'e katu ame'ě ke jama'ema'e katu. Aja jaxo rahã, yman rahã ma'e katu ame'ě ke jande pe Tupã me'ě ta kŷ. ¹⁰ A'erehe amõ amõ rahã, ma'e katu ame'ě ke amõ ta pe jama'ema'e katu rahã, katu tiki. Jete! Kuja katu te. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ě ta pe katu ame'ě ke jama'ema'e katu rahã, katu tiki.

A'ejõhar je'ěha ke

¹¹ Ihẽ Páu. Apo kome'ě a'ejõhar je'ěha ke ihẽ po pe te'e ihẽ amupinim aĩ. (Ihẽma'e akwaha amupinim ym. Anĩ. Tupã je'ěha amupinim aĩ.) Pesak katu rahã! Pinĩha tiha ame'ě namõ ihẽ amupinim aĩ. (Aja rahã, ihẽ amupinim ame'ě ke rehe pehendu katu ta me'ě te'e, aja pekwa katu ta.) ¹² Amõ ta pehẽ pe pandu: "Pehẽ pirer ke pejupã ta me'ě te'e" aja. (Aja rahã, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehẽ. Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu pehẽ rehe aja pekwaha naĩ.) Aja mu'eharan ta putar. Aja rahã, pehẽ pirer ke pejupã rahã, a'eta pandu ta: "Jande jama'eha katu te" aja riki naĩ. Pesarahã!

“Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. A'erehe jō Tupā koty amō katu” aja pandu tar ym. Pandu rahā, a'eta ke amō ta mupyrara ta tipe. A'erehe amō ipirer jupāha jō a'eta pandu katu. ¹³ Ipirer ke jupā ame'ē ta Moise je'ēha rehe hendu ym tipe. Pe, pehē pirer ke pejupā ame'ē ke jō a'eta putar katu. Pehē pirer ke pejupā rahā, amō ta pe a'eta pandu hū ta: “Ko ipirer ke jupā ame'ē ta ke amō ta pete'e ixo! Japandu ame'ē ke rehe hendu katu ame'ē ta ke a'eta” aja a'eta pandu hū ta. A'erehe: “Katu te ame'ē ta ke jande” aja a'eta pandu ta a'eta jupe naī. Katu ym aja.

¹⁴ Ihē anī. Jandema'e sawa'e te, Jesu Kirisutu manō. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō. Ame'ē namō jō ngā ke Tupā muhā katu. Ame'ē rehe har jō ihē apandu pandu. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō, a'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke ihē ahijar. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. Ame'ē ke ihē ahijar. Ame'ē ke ihē ama'e tar ym tī. Ame'ē ngi ihē amanō, ame'ēja saka. (Aja rahā, ihē ama'e ym.) ¹⁵ Ipirer ke amō jupā my. Amō jupā ym my. Amō koty koty ym ame'ē ta. Juja katu te Tupā ukwa katu. Kuja jō riki amō kotyhar katu. Amō py'a ke Tupā mupyahu. Ame'ē riki katu te. ¹⁶ Aja ngā ixo rahā, mā peja a'eta py'a ke Tupā muhury katu. Mā peja a'eta rehe Tupā pyrara usak tī. Aja upa Tupā kotyhar ta rehe tī. Pyrara usak tī. A'eta py'a ke muhury katu tī.

¹⁷ Apo har kupe koty mā peja ihē ke mupyrara ym awa. (Kirisutu rehe har ihē apandu, a'erehe ihē ke amō ta mahy hū.) A'erehe ihē ke rehe pirokiha rape mâte hū te'e ihī. Ame'ē ke ma'e

mujekwa ngã pe. Kuja. Jesuma'e miasu ke ihẽ, aja
mujekwa ngã pe.

¹⁸ Ngara ywy pe har ta! Ihẽ mu ta pehẽ! Jesu
Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja johu
pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Amen. Ame'ẽ riki:
“A'e tỹ” aja.

Upa.

Tupã Je'ẽha
New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27
